

Роден през 1919 г. в с. Косача, Пернишко, Александър Наков той преминава през лагерите „Богданов дол” и „Белене” в периода 1948-1953 г. и оцелява. Г-н Наков участва в дискусията за комунизма, иницирана от областния управител на Перник Ирена Соколова на 24 септември 2015 г., когато в града беше [открита пътуващата изложба „България 1944-1989 г. Забранената истина”](#)

Бившият лагерист беше един от репресираните, които разказа пред ученици, студенти и училищни преподаватели за преживяното в лагерите от първо лице. Сайтът [desebg.com](#) публикува интервюто* с него на журналиста Христо Христов.

Александър Наков не започва своя разказ с лагерите, а с малко известния на младите хора факт за периода, в който Хитлер и Сталин са съюзници. „Искам да започна с онзи пакт между болшевиките и нацистка Германия – пакта Молотов-Рибентроп, който те сключиха на 23 август през 1939 г.”, отбелязва 96-годишният Наков и продължава: „Веднага след подписването на този пакт немците нападнаха Полша на 1 септември, а след това руснаците им помогнаха срещу поляците. Болшевиките избиха хиляди полски офицери в гората на Катин, а доскоро Русия не признаваше това. След това руснаците нападнаха Финландия, Литва, Латвия и Естония...”

Колко време изкарахте в лагери по времето на комунизма?

– Една петилетка (пет години, бел. ред.) съм изкарал в лагерите. Бях млад тогава.

Първият лагер, в който сте въдворен е „Богданов дол” край Перник. Какво представляваше лагерът и какъв беше режимът?

– В лагера имаше помещение като канцелария, но всъщност там беше биячницата. Първо съм минал през тази биячница, където биеха трима души – кап. Гершанов, Хаджийски – управителят и всеизвестният Петър Гогов (след това надзирател и в „Белене” и началник на лагера край Ловеч през 1959-1962 г., бел. ред.). Скъсват те от бой, а на другия ден те вика един възпитател и се държи все едно, че ти е брат: „Защо така, защо те бият? Само подпиши и ще излезеш”, казва.

Какво трябва да подпишеш?

– Да сътрудничиш на Държавна сигурност.

Какво ви караха да работите?

– Хората, които бяхме тях, ни вкарваха в мините – копачи.

Какво представляваха тези мини?

– Закрити рудници. Вкарваха ни направо в дупката.

Каква беше причината да ви въдворят в лагера?

– Бях анархист, затова. Анархистите бяхме развили масово движение в Югозападна България. Основата на движението ни беше за всеки човек да има хляб и покрив, но имаше хора, които пречиха това да стане.

Вие и хората в лагера бяхте ли с присъди?

– Не, никакви присъди нямаше. Никой не те съди. Комунистите само да разберат, че си против тях и веднага те изпращат в концлагер.

А в лагера „Богданов дол” какво беше положението?

– Там докарваха различни групи хора. Водят едни и им казват, че са „гробари”. „Какви гробари”, питаме? Ами на 2 юли 1949 г. почитал Георги Димитров и някои не са плакали, други се смели и хайде в лагера. Докараха дори цяла сватба – 40 души само без булката, защото тогава се веселили, вместо да плачат за Димитров.

После са ви прехвърлили в лагера „Белене”?

– Да, преместиха ни там, когато бяха прибрали почти всички противници на режима.

Кое беше най-страшното в тези лагери?

– В „Белене” най-страшното беше гладът.

Защо?

– Защото даваха много работа, а малко чорба.

С какво ви храниха там?

– Там всичко се ядеше. Като започнеш от куче, котка, змии, имаше по някой таралеж, костенурки. Всичко. Стигало се е до положението, като сме на полето и някъде скочи скакалец, хващах го и хоп в устата, без да го вариш, без да го печеш. Затова нямаше нещо по-страшно от глада.

Как сте оцелели?

– На три месеца имаме право на един колет. Но никой не ползваше храната само за себе си. Може да е малко, но на всеки се даваше. Всичко сме споделяли помежду си. Така оцеляхме.

Освен вие като анархист какви други хора бяха въдворени в „Белене”?

– Там имаше около 1500 души земеделци николапетковисти, един взвод попове – около 30 души – православни, католици, протестанти, от всичките. Бивши царски офицери,

всякакви хора.

Какво ви накара след промените да си потърсите досието в Комисията по досиетата?

– Защото е важно да се знае истината. В тези архиви съм разкрил най-малко десетина доносници (Александър Наков е автор на книгата [„Досие на обект 1218”](#), бел. ред.). Издадох тези документи в книга. Там, в тези архиви, фигурирам като номер – 1218, а не като човек. Написах я, защото хората трябва да знаят истината за онези времена.

**В интервюто са използвани и въпроси на други участници в дискусиата.*